

גליון 362
שנה ח' תשע"ט

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למשפחת קלייטן על ואישור לשרתמש בתמונה

סיפורי חז"ל

מלכותא דארעא כעין מלכותא
 רב ששת סגי נהור עור היה, פעם אחת הלכו כולם לקבל פני המלך שבא לשם, והלך רב ששת עמהם. מצאו מין אחד, אמר לו, הכדים שלמים הולכים לנהר לשאוב מים, אבל כדים השבורים להיכן הם הולכים? מאחר שסומא אתה ולא תראה היכן תלך ולמה אתה הולך. אמר לו בוא וראה שאני יודע יותר ממך, חלף גדוד ראשון כשהוא רועש, אמר לו אותו מין בא המלך, אמר לו רב ששת לא בא, חלף גדוד שני כשהוא רועש, אמר לו אותו מין עכשיו בא המלך, אמר לו רב ששת לא בא המלך, עבר גדוד שלישי כשהוא שותק, אמר לו רב ששת ודאי עכשיו בא המלך, אמר לו אותו מין זו מנין לך? אמר לו מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקייע וכתוב "לא ברוח ה' לא ברעש ה' לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה". כשבא המלך פתח רב ששת וברך עליו, אמר לו אותו מין את מי שאין אתה רואהו אתה מברך? נתן בו רב ששת עיניו ויצאו ניצוצות של אש וכבו את עיניו של המין.

(ברכות נ"ח א')

פרשת השבוע

בצבא ה' לכן למדתי בעל פה את החוקים.

אל תכריתו את שבט משפחות

הקהתי (ד' - י"ח)

פעם באו פרנסי העיר לאניק להתדיין עם רב העיר בפני הרה"ק השר שלום מבעלזא זיע"א. הרב טען כי אין הוא יכול להתקיים מהקיצבה הזעומה של הקהל, והפרנסים טענו שיש לו די צרכו, ולא עוד אלא שגם אומרים שיש לו חסכוניות. אמר להם הרבי, עכשיו התיישב לי מאמר תמוה במדרש על הפסוק 'אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי' נאמר במדרש תנחומא וזש"ה "אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער". ולכאורה מה הקשר בין שני הפסוקים? אלא בדרך כלל צרה עינם של הבריות בלוויים המתפרנסים מכספי הציבור, ורוצים תמיד לגזול 'דלותם' ולהוכיח שיש להם כסף סמוי, ואין צריכים להחזיק בהם. לפיכך הזהירה התורה, אל תכריתו אוכל מפי שבט הקהתי, ואל תדכאו עני בשער בכל מיני השערות שיש לו ממון בסתר.

כאשר יחנו בן יסעו (ב' - ב')

מספרים על הרה"ק רבי ר' שמעלקא מנילקשבורג זיע"א שהיה רגיל לישון כשהוא יושב ונר דולק בין אצבעותיו כדי שיקיץ כשתיגע השלהבת בידו. משביקר אצלו הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א שיכנע אותו שישכב ויישן. כששכב רבי ר' שמעלקא במיטה, סגר רבי אלימלך את החלון, פרש עליו יריעה. רבי שמעלקא ישן עד למחרת בבוקר, כאשר קם הרגיש שמוחו צלול ביותר, ואמר: נודע לי שגם ע"י שינה אפשר לעבוד את ה'.

מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא

צבא בישראל (א' - ג')

מסופר על הרה"ק רבי חיים בעל ה"דברי חיים" מצאנו זיע"א, שבהיותו בן ארבע שנים בלבד כבר ידע בעל פה את כל התרי"ג מצוות, כפי שסידרן הרמב"ם זיע"א. שאלו את חיים הפעוט מה ראית ללמוד בעל פה את כל תרי"ג המצוות? והוא השיב: נוכחתי כי חיילים חייבים לדעת בעל פה את כל הפקודות היוצאות מפי המפקד, אנחנו היהודים חיילים אנו בצבאו של ה', ועל כן עלינו לדעת בעל פה את כל פקודותיו וחוקיו, להיות ואני משתוקק להיות חייל טוב

זמני השבת

זמני יציאת שבת
 ירושלים: 8:21 ת"א: 8:24 ר"ת: 8:54

פרשת במדבר

זמני כניסת השבת
 ירושלים: 7:04 ת"א: 7:19

מעשה שהיה

אמצעיו לא היו רבים – תמיד היה ביתו פתוח לרווחה.

אם סבורים אתם, כי אנשי עירם של ר' משה ור' מתתיהו הוקירו את ר' מתתיהו הודות למעשי החסד שלו, ולעומת זאת, זלזלו בר' משה הקמצן – טועים אתם! אמנם בני העיר העריכו את ר' מתתיהו טוב הלב ורב החסד, אך הבריות כבדו והוקירו גם את ר' משה העשיר הקמצן, הנה כי כן, דרך העולם היא לכבד את העשירים אף כשאין הללו ראויים לכך כלל ועיקר! כיון שכך, התעורר בשמים קטרוג גדול על ר' משה העשיר, וכך אמרו דרי מעלה זה לזה: "אמנם בעולם של מטה חולקים לו כבוד וקוראים לו 'רבי משה' וכל זאת בשל עשרו, אך אצלנו, בעולם של מעלה, נדון כל אדם על פי מעשיו והתנהגותו ולא על פי עשרו!" נמנו וגמרו ליטול ממנו את כל עשרו ולהעבירו לידי – הלא ניחשתם? – לידי ר' מתתיהו! והנה הגיע אליהו הנביא וזכר לטוב ואמר: "אין דנים איש על פי השמועה בלבד, אלך ואראה אם אמנם מגיע לו, לעשיר ר' משה עונש שכזה!"

הלך אליהו הנביא ודמותו כשל עני והגיע אל בית ר' משה ביום חורף קר ומושלג. לגופו לבש בלויי סחבות וגופו רעד מצנה כעלה ברוח. בא אל פתח הבית וביקש להיכנס, באותה שעה לא שהה העשיר בביתו, פנה אליהו הנביא המתחזה כעני, אל המשרת שפתח את הדלת ואמר לו: "הרשה נא לי להיכנס פנימה ולהתחמם אצל התנור." "לא אוכל", השיב המשרת, מהר וצא מכאן, עוד מעט יבוא בעל הבית – אדם רע וצר עין הוא, ואינו מוכן לעזור לאיש, וכשיראה כי אורח נכנס לביתו בהיעדרו – יגרש מכאן את שנינו אל הרחוב המושלג."

עודם מדברים ואל הבית נכנס ר' משה בכבודו ובעצמו, עינו נפלו על העני העומד בחדר המבוא, ושאלה נזרקה מפיו: "מי האיש הזה? מה הוא מבקש?" ברוב מבוכה ופחד דבקה לשונו של המשרת לחכו, אך הנה פצה האורח את פיו ובלי להסס פנה אל בעל הבית ואמר: "האוכל לקבל כוס יין שרף להחיות את נפשי?" הבקשה עוררה את זעמו של בעל הבית. "גרש את האיש הזה מביתו!" צעק לעבר המשרת. והמשרת – צער רב מלא את לבו, אך בלית ברירה פנה למלא את פקודת אדוניו, הוא ניגש אל העני, הובילו החוצה וסגר אחריו את הדלת. מבעד לדלת נשמע קולו של העני, העומד בכפור, והוא בוכה, מפציר ומעורר רחמים, אך בעל הבית עשה עצמו כאילו הקול לא מגיע לאזניו והמשיך בעיסוקיו הרגילים.

הרי ר' משה נמצא כאן, נשאל איפה את פיו

סיפור זה אירע לפני למעלה ממאה וחמישים שנה. אל הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א (יומא דהילולא כ"ט אייר) נכנס אחד מצדיקי דורו וגילה את אזנו כי בכונתו לנסוע לארץ ישראל. הקשיב רבי מאיר לדברים ושתק. אחרי כמה רגעים שאל "ומנין תיקח כסף לנסיעה?" השיב הצדיק כי בכונתו לשהות בדרך אצל קרוביו ומכריו ולקבץ שם את דמי הנסיעה – ארבע מאות שקלי כסף. שוב שתק רבי מאיר ושקע בהרהורים, ואחר שאל: "וכלום לא כרוכה נסיעתך אל קרוביך בביטול תורה? מוטב כי תשב עמי באותו פרק זמן ותהגה בתורה, ובזמן זה אני אאסוף עבורך בעזרת השם את הסכום הדרוש". חכך הצדיק בדעתו והחליט להיענות להצעתו של רבי מאיר.

בינתיים קרא רבי מאיר מפרעמישלאן לשמשו והורה לו להכניס לחדרו את כל האנשים המבקשים להיכנס. החלו הבאים להיכנס, ראשון היה יהודי עשיר, גביר בעמיו, הלה דרך כבר על סף חדרו של רבי מאיר, ולפתע הבחין כי בחדר שוהה יהודי נוסף – היה זה הצדיק שנענה להצעת רבי מאיר, נרתע איפוא הגביר לאחור ולא ידע את אשר יעשה – יכנס או יצא, כך עמד לו נבוך מן הצד וחיכה. חלפו דקות מעטות, שבעיניו של הגביר נדמו כנצח, והנה פצה רבי מאיר את פיו ופנה אל הצדיק ששהה בחדרו: "ברצוני לספר לך מעשה נורא, ישמע גם האיש הזה" – הוסיף בהפנותו פניו אל הגביר – "וילמד מוסר השכל".

וזה היה המעשה שסיפר רבי מאיר: בעיר אחת התגורר עשיר מופלג, בעל נכסים רבים, ר' משה – זה היה שמו של העשיר – היה קמצן מופלג, אל ביתו של ר' משה מעולם לא הוזמן איש להיכנס, מעולם לא בא אורח בצל קורתו, מעולם לא זכה איש לסעוד לחם על שולחנו, לעיתים, אמנם נודמו עניים לחצר ביתו, אך אל הבית פנימה לא הוכנסו. בעל הבית היה שולח אותם אל שכנו, אל ר' מתתיהו ירא האלקים וישר הדרך, "אצל שכני בודאי תקבלו מזון ומקום ללון בו" היה אומר העשיר הקמצן לאותם עניים. ואכן, אמת דיבר, בבית ר' מתתיהו זכו העניים בקבלת פנים נלבבת, בעלת הבית ואשתו נדיבי לב היו וקיבלו כל אדם, ויהי זה הדל והפשוט ביותר, בסבר פנים יפות. אותו ר' מתתיהו לא היה אדם עשיר, רחוק היה מכך, אם כי בני משפחתו מעולם לא ידעו מחסור, אף כי

משל ונמשל

שנראה מעלת חברנו ולא את חסרונו

משל לבן שעזב את בית אביו, ונדד במרחקים במדינות אחרות ימים רבים. כשחזר, התפאר לפני אביו כי הוא למד לעשות מנורה תלויה, וביקש מאביו שיאסוף כל בעלי אומנות זו בעירו כדי שיראה להם חכמתו באומנות. עשה אביו את בקשתו ואסף את כל האומנים במלאכת זו, הוציא הבן מנורה מכוורת והראה להם, הלך האב אצל כולם לשאול דעתם על המנורה, והודו לו כי היא נראית בעיניהם מכוורת מאוד, אף על פי כן התפאר הבן לאמר: הראתי לכם חכמתי באומנות זו. אמר לו האב והרי אין היא נראית יפה בעיני כל בעלי האומנות. השיב לו הבן, דווקא בזה הראיתי גדולתי, כי הראיתי לכולם חסרונותיהם, כי במנורה זו ישנן כל המגרעות של כל אחד מהאומנים, הלא תראה אצל זה חלק פלוני מכווער, אצל השני חלק זה עשוי יפה, אלא שחלק אחר מכווער, וכן אצל כולם, מה שנראה רע בעיני זה, נראה יפה בעיני חברו, ואני עשיתי מנורה זו, כשהיא מורכבת מכל המגרעות של כל אחד ואחד, כדי להראות לכל אחד שאין בו שלימות, ומה שנראה בעיניו טוב ויפה, נראה בעיני חברו רע ומכווער. אבל באמת יכול אני לעשות מנורה משוכללת.

והנמשל אילו ידענו את כל החסרונות והעיכובים של כל דבר, היינו יודעים מהות הדבר, אף שלא ראו את הדבר מעולם. אין אדם דומה לחברו, וכל הצורות היו באדם הראשון היינו בתיבת "אדם" בלבד, כל המאורות היו נכללים בתיבת "אור" בלבד וכן מעשי בראשית. ואפילו העלים של האילן אין עלה אחד דומה לחברו. ויש חכמות בעולמנו שאפשר לחיות עם החכמות בלבד בלי אכילה ושתיה.

(הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א)

כשנוכח אליהו הנביא זכור לטוב, עד היכן מגעת דרגתו הנמוכה של העשיר, כבש פניו בקרקע ובכה, על כי אדם מישראל מסוגל לנהוג כך! חזר ובא לפמליה של מעלה, והפעם לא היו בפיו מילים, הבינו דרי מעלה מתוך שתיקתו, כי גם אליהו הנביא מסכים עתה לביצוע גזר הדין, שנחרץ על ר' משה העשיר הקמזן.

"ואז, כשכלו כל הקיצין", המשיך הצדיק רבי מאיר מפרעמישלאן את סיפורו, "קשה היה לו, למאיר, לישב במנוחה ולראות כיצד מוטל גזר דין כל כך קשה על אדם מישראל, יהודי שנלכד בחטאיו כזבוב שנתפס בקורי עכביש. לא יכול איפה להבליג, קפץ ממקומו ואמר: רבותי! כלל גדול בידינו: אין עונשין, אלא אם כן מזהירין אני אהיה שליח בית דין, ואלך להזהירו אוהרה אחרונה. והיה – אם יסכים העשיר ר' משה להעניק ארבע מאות שקלים של כסף ליהודי הזה, הרוצה לעלות לארץ הקודש, ונוסף לכך יקבל על עצמו להיטיב את דרכו ולגמול חסד עם הבריות – ימשיך עשרו להיות בידי, אך אם, חלילה וחס, ימשיך ר' משה בדרכו הרעה – גזר הדין יתקיים: כל רכושו ילקח ממנו, וכל ימי חייו יהיה סמוך אל שולחנם של אחרים.

סיים הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן את דבריו, המתין קמעה ואחר כך אמר בפנותו אל היהודי העשיר שעמד בפתח החדר: "הרי ר' משה נמצא כאן, נשאל איפה את פיו". בטרם סיים את דבריו, בקע ועלה בחדר קול בכי, וכעבור רגע צנח הגביר ארצה, מתעלף. שעה ארוכה ניסו לעוררו מעלפונו, וכששבה אליו רוחו וחזרו אליו כוחותיו, ניגש האיש אל רבי מאיר ואמר: "כנים דברי רבנו, חטאתי, עויתי ופשעתי, ואני מקבל על עצמי לעזוב את דרכי הרעה ולהיטיב את מעשי, והלוא נאמר: 'מודה ועוזב ירוחם!'". ובדברו, הוציא הגביר מכיסו ארבע מאות שקלים ומסרם לידי האיש היושב בפינת החדר, אותו אדם צדיק שעליו אמר הרבי, כי ברצונו לעלות לארץ ישראל. "אנא!" ביקש הגביר, "בהגיעך לירושלים, הזכר את שמי לברכה אצל הכותל המערבי!" ובעזרת ה' זכה הצדיק לעלות עם בני ביתו לארץ ישראל, בלי שיבטל זמנו ותורתו על איסוף מעות לשם כך.

והגביר ר' משה? – הוא שינה את דרכו מן הקצה אל הקצה. ביתו היה פתוח לרווחה ועניים היו בני ביתו. עד מהרה יצא שמו לתהילה בכל קהילות ישראל כבעל צדקה וכמכניס אורחים, ונכסיו הרבים היו לברכה לו ולאחרים.

צִין אָדָם לַחֲבֵרוֹ

אהבת ישראל

מסופר: פעם אחת הגיע הרה"ק בעל ה"אהבת ישראל" מוויזניץ זיע"א ("יומא דהילולא ב' סיון) לעיר חוסט שבאוקראינה, והמנונים נקhalו לקבל את פניו בתחנת הרכבת, ביניהם היה יהודי אומלל, מוכה שחין שבגדיו קרועים ובלויים, מוזהמים ומרושלים, כאשר הוא ניגש לקבל שלום, חיבקו הצדיק ונישקו, והחל משוחח איתו בידדות ובאהבה, רבים מהנוכחים הזילו דמעה בראותם מהי אהבת ישראל אמיתית, ובראותם לאיזה יחס זוכה יהודי זה מהרבי. פעם אחת הגיע ה"אהבת ישראל" לעיר ווישווא, ובין מקבלי פניו היה מנקה הארובות של העיר, שגופו ובגדיו מפוחמים ומוזהמים, הרבי חיבק אותו ונישקו, בלא להשיג על כך שבגדיו מתלכלכים.

לא לפגוע בכבודו של אדם

מסופר: על אחד מתלמידי הרה"ק רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א שהזמין אותו לסידור חופה וקידושין. כשהגיע זמן החופה נודע לרבי שלמה זלמן מי יהיו עדי הקידושין, ונסתפק לגבי כשרותו של אחד העדים. התלבט רבי שלמה זלמן מה לעשות, מצד אחד הרי חייבים העדים להיות כשרים על פי גדרי ההלכה, ומאידך כבר הזמינו את

אותו אדם להיות עד, ואם יטלו ממנו כיבוד זה עלול הדבר לפגוע בכבודו. בשעה זו בא לידי ביטוי ענותנותו ופקחותו של רבי שלמה זלמן, הוא ניגש אל העד ואמר לו בחיובו הידוע: אני מבקש מכבודו שיהיה מסדר קידושין במקומי, ואילו אני אהיה עד. הלה ניסה לסרב ואמר כי אינו ראוי לאיצטלא זו, אך רבי שלמה זלמן עמד על כך והפציר בו עד שנתרצה.

להרגיש כאבו של הזולת

מעשה שבא פעם הרה"ח ר' שמואל שמעלקא הלפרט שליט"א לפני רבנו כ"ק אדמו"ר רבי דוד משה זיע"א להזכיר לפניו את אביו הגה"צ רבי לייבוש בער זצ"ל אבד"ק וואסלו, על מיחשים חזקים שחש בלבו, רבינו הרגיעו ואמר לו שאין לחשוש כלום, "אם היה איזה חשש קטן - כבר הייתי מרגיש מיד".

ושימח את אשתו

מסופר על הגאון הצדיק רבי משה אהרן שטרן זיע"א משגיח ישיבת קמניץ, שהבחין פעם באברך תוך שנה ראשונה לנישואיו, העומד ומשוחח לאחר סדר הישיבה. העיר ואמר לו: כאשר אינך לומד, מתבטל ומשוחח ולא הולך הביתה, עובר הנך על מצות "ושימח את אשתו". סיימת ללמוד, רוץ לביתך וקיים את המצוה כדבעי.

הִילוּלָא דְצַדִּיקָא

שבת קודש כ"ז אייר

הרה"ק רבי שלמה זלמן מקאפוסט ב"ר יהודה לייב (מגן אבות - תר"ס)

יום ראשון ב"ח אייר

שמואל הנביא בן אלקנה (ב"א תתפ"ב) רבינו יצחק מקורבייל ב"ר יוסף (הסמ"ק - ה"א י"א)

יום שני כ"ט אייר

הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן ב"ר אהרן אריה לייב (תר"י)

יום שישי א' סיון

הרה"ק רבי מאיר הורוויץ אב"ד טיקטין ב"ר שמואל (תק"ו)

הרה"ק רבי גרשון מיאמפאלא מחכמי הקלוז דברודי (תקס"ד)

יום רביעי ב' סיון

הרה"ק רבי ישראל מוויזניץ ב"ר ברוך (אהבת ישראל - תרצ"ו)

הרה"ק רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש ממונקאטש (מנחת אליעזר (תרצ"ו)

יום חמישי ג' סיון

הרה"ק רבי יעקב שמשון משפטייווקע ב"ר יצחק (תקס"א)

הרה"ק רבי יצחק מראחוב הי"ד ב"ר מאיר מקרעטשניף (תש"ד)

יום שישי ד' סיון

הרה"ק רבי ישעי' נפתלי הירץ מדינוב ב"ר דוד (תרמ"ה)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עֲצוּנָה הַלְכוּת

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבניטבין שליט"א
מח"ס "גם אני אדוך" רמזים וספי תרומים על המעשים.

ספירת העומר (ד')

א) מצוה על כל אחד לספור בעצמו. (שו"ע או"ח סימן תפ"ט, סעיף א')
ב) בדיעבד אם שמע את הספירה מחבירו, ונתכוין לצאת, וגם חברו כיוון להוציא, יצא, אך יחזור ויספור בלי ברכה. (שו"ע הרב שם, סעיף א', ופמ"ג בא"א ס"ק ב'. ועוד בענין שומע כעונה בספירת העומר, עיין אריכות גדולה בספר הנפלא רץ כצבי, להגר"צ רייזמן שליט"א, ח"א, עמודים תי"א - תנ"ו. ע"ש)
ג) אם אמר ביום ל"ט, היום ארבעים חסר אחת לעומר, יצא. (באר היטב שם ס"ק ו')